

heeft plastische werkingen naar alle zijden en deze door-elkaar-schuiving opent, op zuiver constructieven grondslag nieuwe esthetische mogelijkheden voor de architectuur, die vrij wat moderner en grootscher zijn, dan de middelen, waarmede onze moderne architectuur, bekend als de Amsterdamsche School, door detaillering tot beelding tracht te komen. Want het resultaat van Wright is voor een deel te danken aan een juistere toepassing van gewapend beton, zooals deze vooral tot uitdrukking komt in het lange terras. Geheel zuiver is de toepassing niet, omdat een bekleeding met baksteen aangewend is en het materiaal wel in zijn wezen, doch niet in zijn verschijningsvorm karakteristiek tot uitdrukking gebracht is. De functie van gewapend beton is duidelijk uitgesproken, omdat men zich een dergelijke overspanning niet uit ander materiaal, op dezelfde wijze vervaardigd kan denken. In een huis als het hier gereproduceerde, voelt men den geest van dezen tijd. Er is overeenkomst met de sensatie, die men ontvangt bij een in beweging zijnde locomotief. Een automobiel, geen rijtuig, denkt men zich bij dit huis.

Alle onderdeelen van dit gebouw, ook de meubelen, zijn langs machinalen weg vervaardigd. Het geheele ontstaan trouwens van dit en van alle groote moderne bouwwerken, is anders dan het ontstaan van vroegere bouwwerken. De tegenwoordige architect is niet steeds op het bouwterrein aanwezig, maar komt daar voor controle, en leidt den bouw feitelijk vanuit zijn bureau. Hij stelt daar de vormen en verhoudingen vast, die door anderen uitgevoerd worden. De meerdere of mindere gevoeligheid, die het ontwerp, als teekening, bezit, is niet van invloed op de esthetische uitbeelding van het gebouw. Hiermede wil ik zeggen, dat het ontwerp van den architect alleen als *reproductie* tot realisatie komt, zoodat het mogelijk zou zijn b.v. 10 huizen te bouwen volgens eenzelfde ontwerp-teekening, die met wiskundige zekerheid tot eenzelfde esthetisch effect zouden leiden, voor zoover het dan het werk van den architect betreft. Zoo zal meer en meer de moderne architectuur terug te brengen zijn tot het bepalen van verhoudingen, waarin zij overeenkomt met de moderne schilderkunst. Deze verhoudingsbepaling, al treffend bij het werk van Wright, is daar nog niet in alles zuiver tot uitdrukking gekomen.

De plattegronden van Wright, zijn voor den geoefenden beoordeelaar een bron van esthetisch genot. Ook hier is de samenstelling klaar en overzichtelijk en de verhoudingen en indeelingen der ruimten op zichzelf en ten opzichte van elkaar, zuiver afgestemd. De praktische functie van het huis, de dienst, is tot uitgangspunt gekozen van het bouwplan en de breede opvatting spreekt uit de wijze, waarop gewerkt is met zakelijke middelen. Hier geen erkertjes, uit- of aanbouwtjes of sensationeele effecten. Wat er nog aan détail is aangebracht, wordt in den opbouw door het breed beschermend dak in het groote geheel opgenomen. De schouw zou men bij een dusdanig huis door een juiste oplossing van verwarmings-radiatoren vervangen denken.

DE NIEUWE BEELDING IN DE SCHILDERKUNST.

DOOR PIET MONDRIAAN. IV. BEELDINGSMIDDEL EN COMPOSITIE. (VERVOLG).

Niet alleen is de natuurlijke kleur in de nieuwe beelding verdiept doordat zij tot de primaire kleur herleid is, zij is ook verdiept doordat zij vlak verschijnt.